

Kas sieja šiuos paveikslėlius?

Atspėjai? Ne? Nenusimink 😊

Atsakymas jau kitame puslapyje

Prienų „Žiburio“ gimnazija

 Edukacinis žaidimas „Kelionė per Lietuvą“
Teminio pamokų ciklo „Etnografinė Lietuva“
Apibendrinimas

Roma Ruočkienė
Muzikos mokytoja ekspertė

2025
Prienai

Ugdymo/si tikslas

Pasitikrinti įgytas žinias, ugdytis kultūrinę, pilietiškumo, komunikavimo ir pažinimo kompetencijas.

Kokiais būdais/metodais bus ugdomos mokinių kompetencijos

Žaidimas, darbas grupėse, savarankiška informacijos paieška.

Mokymo/si uždavinys

Dirbdami grupėse, ieškodami informacijos įvairiuose šaltiniuose (užrašuose bei virtualioje erdvėje) mokiniai pakartos ir įtvirtins žinias apie Lietuvos regionus ir „nukeliaus“ Lietuvos geležinkeliu iki:

Klaipėdos (19-20 tšk./vagonėlių) - aukštesnysis lygis;

Plungės (17-18 tšk./vagonėlių) – pagrindinis lygis;

Šiauliai (13-16 tšk./vagonėlių) – patenkinamas lygis;

Kaišiadorių (10-12 tšk./vagonėlių) – minimalus lygis.

Kokios priemonės ir koku tikslu bus naudojamos pamokoje?

Žaidimui organizuoti paruošta dalijamoji medžiaga: žemėlapis ir vagonėliai, žinias pasitikrinti ir įsivertinti - kryžiažodžiai ir tekstinė užduotis, vaizdinė medžiaga (instrumentai), audio įrašai ir demonstracija balsu gyvai, savarankiškai medžiagos paieškai – internetinė prieiga.

Svarbus pamokos kontekstas

Lietuvos etnografiniai regionai – tai viena iš II gimnazijos (10) klasės ilgalaikio plano temų. Mokiniai, paskirstyti grupėmis, renka medžiagą apie burtų keliu tekusį regioną ir susisteminę informaciją projektus pristato klasės draugams.

Mokosi šokių, žaidimų (Užgavėnių šventės metu sudaroma galimybė ir kitus pamokyti).

Šis edukacinis žaidimas - baigiamoji teminio ciklo „Etnografinė Lietuva“ dalis.

Esant galimybėms kiekvienais metais vykdoma edukacinė išvyka į Nemajūnų amatų centrą, kur mokiniai kepa bandas ir žaidimo metodu patikrinamos bei įtvirtinamos „Etnografinės Lietuvos“ ciklo žinios.

Kai nesudaromos galimybės išvykti, pamoka vyksta tradicinėje erdvėje.

KVIEČIU KARTU PAŽAISTI 😊

Kad galėtum patirti šio metodo smagumą, papasakosiu apie visas veiklas iš eilės.

Pradedam?!

1. Įleidami į edukacinę erdvę mokiniai išsitraukia po vieną spalvotą „vagonėlį“.
(Toku būdu jie pasiskirstys į grupes). Spalva – tai tam tikras regionas (iš projektų pristatymų mokiniai prisimena, kokios spalvos vyrauja vieno ar kito regiono tautiniuose drabužiuose).

Dzūkija

Aukštaitija

Žemaitija

Suvalkija

Mažoji Lietuva

2. Kiekvienai grupei išdalinami Lietuvos žemėlapiai su paryškintu geležinkelio Vilnius – Klaipėda maršrutu, 20 vagonėlių ir 2 stotys.

3. I-oji užduotis.

Pastatyti stotį Vilniuje.

Kiekviena grupė prisimena/sukuria/ieško internete patarlių apie darbą, šeimą, draugus ir t.t (tematiką pasirenkama pagal tai, kokioje erdvėje vyksta žaidimas, kokia artimiausia šventė).

4. II-ji užduotis.

Skaitome, analizuojame, mąstome, ieškome atsakymų.

Pateiktame lape 5-ios pastraipos apie penkis Lietuvos etnografinius regionus. Regionų pavadinimų vietoje daugtaškiai, tekste daug užuominų apie apibūdinamą regioną. Mokiniai integruoja geografijos, istorijos, lietuvių k. ir kitų dalykų žinias.

Už kiekvieną teisingą atsakymą – vienas vagonėlis.

Maksimumas – 5 vagonėliai.

..... pirmą kartą paminėti 1219 m.: tuo metu minimi kunigaikščiai, drauge su kitais Lietuvos kunigaikščiais sudarę taiką su Voluine. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje iki Nevėžio buvo administracinis-politinis darinis, turėjęs savivaldą. Dabar galima išskirti tris kultūros sritis: šiaurinę – čia jaučiamas ryšys su žiemgalių kultūra, šiaurės vakarinę – čia akivaizdi kuršių įtaka, pietrytinę – čia buvo istorinės branduolys su XVI–XVIII a. administraciniu Raseinių centru, juntama aukštaičių įtaka. Dabartinėje teritorijoje gyvenusi kuršių gentis susiformavo šiaurinėje Lietuvos pajūrio dalyje (dab. Lietuvos teritorijoje – tik pietinė visų kuršių dalis). 1267 m. šiaurinė Kuršo dalis buvo galutinai pajungta Vokiečių ordino ir tapo jo valdomos Livonijos, 1561–1795 m. – Kuršo ir Žiemgalos kunigaikštystės (Lenkijos ir Lietuvos valstybės vasalo), 1795–1917 m. – Rusijos imperijos, nuo 1918 m. – Latvijos Respublikos dalimi. XIII a. antrojoje pusėje – XIV a. asimiliavo pietų kuršius, patys perimdami nemažai kuršiškosios kultūros bruožų (kuršių kalbos substrato ypatybių išliko dounininkų tarmėje). XII a. pabaigoje ar XIII a. pradžioje įsijungė į besikuriančią Lietuvos valstybę. kovojo ir laimėjo prieš Kalavijuočių ordiną Saulės (1236 m.), Skuodo (1259 m.), Durbės (1260 m.) mūšiuose. savo valdžią bandė įtvirtinti Vokiečių ordinas, taktiniais sumetimais remdamasis Mindaugo, Vytauto ir Jogailos duotais dokumentais. 1422 m. Melno sutartimi Vokiečių ordinas galutinai ir visiems laikams pripažino LDK dalimi. Tačiau ir toliau visą LDK egzistavimo laiką išlaikė tam tikrą autonomiškumą. Lietuvai priėmus krikštą 1387 m. buvo oficialiai apkrikštyta tik 1413 metais. Atskiros vyskupijos įkūrimas 1417 m., jos egzistavimas išryškino savitą kultūrinį veidą, stiprino kultūrinę tapatybę. regioninė savimonė, besiremianti ilgalaikiu istoriniu, kultūriniu ir religiniu savarankiškumu, padėjo išsaugoti įdomią ir savitą kultūrą, kuri yra neatskiriama bendrosios Lietuvos kultūros dalis.

2

..... vardas šaltiniuose paminimas anksčiau nei bet kurios kitos istorinių laikų baltų genties, gyvenusios dabartinėje Lietuvos teritorijoje. Jau apie 150 m. parašytoje Klaudijaus Ptolemėjaus „Geografijoje“ minimi galindai ir sudinai kaimynystėje išgyveno iki pat XIII a., kai apie juos daugiau informacijos pateikė Petras Dusburgietis. žemių konfederacijos formavimosi procesą sužlugdė kryžiuočiai, 1278–1283 m. jie sunaikino svarbiausius centrus. Kraštą galutinai nuniokojo XIII a. pabaigos – XIV a. karai, kol nemaža jo dalis pavirto dykra, apaugo girjomis. Po Žalgirio mūšio ir 1422 m. Melno taikos sutarties dalis etninių žemių buvo priskirta Lietuvai. Į savo tėvų žemes grįžo nemaža dalis gyventojų, agresijos metais pasitraukusių į dešinįjį Nemuno krantą. Dalį naujų gyventojų sudarė atsikėlę pabėgėliai iš kryžiuočių užkariautų Nadruvos, Skalvos, Bartos ir kitų gretimų sričių, čia taip pat įsikūrė atvykėlių iš Kauno apylinkių, žemaičių, aukštaičių, Lenkijos mozūrų ir kt. Gyventojams susimaišius, susiformavo savita etnografinė sritis. ,, kitaip vadinama Užnemune, – tai Lietuvos dalis, esanti kairiajame Nemuno krante. Jos gyventojai vadinami , , užnemuniečiais. iki šių dienų išlikusi stipri dviejų atskirų jos sričių gyventojų – zanavykų (gyvenančių netoli Novos upės, iki XVIII a. pabaigos jie priklausė istorinei Žemaitijai) bei kapsų (gyvenančių apie Marijampolę, Vilkaviškį, Kazlų Rūdą, Garliavą) tapatybė. XVIII a. pabaigoje – XX a. pradžioje Užnemunės ūkinė ir visuomeninė raida vyko kitaip nei likusioje Lietuvoje, nes šis kraštas nuo 1795 m. priklausė Prūsijai, nuo 1807 m. – Varšuvos kunigaikštystei, 1815–1915 m. – Lenkijos karalystei (Rusijos imperijos autonomiam vienetui, realią autonomiją išlaikiusiam iki 1863 m. sukilimo). Čia 1807 m., net keliasdešimčia metų anksčiau negu likusioje Lietuvos dalyje, buvo panaikinta baudžiava, valstiečiams suteikta asmens laisvė, tai paskatino spartesnę ekonominę, socialinę, kultūrinę raidą.

Vykstant kovoms tarp Lietuvos ir Ordino, ši teritorija prarado didelę dalį savo gyventojų. Regionas vėl pradėtas apgyvendinti po Melno taikos (1422 m.). Tada gyventojų pagrindą sudarė per karus likusieji vietiniai baltai, prūsai ir naujai atsikėlę lietuviai. Nuo XIII a. veikiama vokiškos kultūros, susiformavo savita lietuvių kultūra, kuri skyrėsi nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lietuvių kultūros. lietuviai save vadino lietuvininkais, taip pat šišioniškiais. Iki 1525 m. buvo Vokiečių ordino valstybės, 1525–1701 m. – Prūsijos kunigaikštystės, 1701–1871 m. – Prūsijos karalystės sudėtyje, 1871–1919 m. priklausė Vokietijos

imperijai.sudarė Tilžės, Klaipėdos, Gumbinės, Šilutės, Įsruties, Stalupėnų, Ragainės, Geldapės, Labguvos ir kitos apskritys. 1918 m. lapkričio 30 d. žymūs veikėjai Tilžės aktu kreipėsi į Europos tautų tarybą, prašydami „leisti šlietis prie Lietuvos.“ Tik dalis (Klaipėdos kraštas) po 1923 m. Klaipėdos sukilimo buvo prijungta prie Lietuvos. 1939 m. nacistinė Vokietija užėmė Klaipėdos kraštą ir panaikino šį administracinį darinį. 1944 m. Lietuvai vėl buvo sugrąžinta dalis, atitinkanti buvusį Klaipėdos kraštą. Likusioji dalis buvo atiduota Rusijos Kaliningrado (Karaliaučiaus) sričiai ir Lenkijai (Geldapė). Prasidėjus sovietinei okupacijai, dauguma buvusio Klaipėdos krašto gyventojų pabėgo į kitas šalis, nemaža dalis buvo išžudyta ar ištremta. Į ištuštėjusias žemes, kurios buvo prijungtos prie Lietuvos, atsikraustė žmonių iš kitų Lietuvos regionų (daugiausia Žemaitijos). O Kaliningrado sritis buvo apgyvendinta atvykėlių iš įvairių Sovietų Sąjungos vietų, įskaitant ir šiek tiek lietuvių iš Didžiosios Lietuvos.

Dainavos žemė greičiausiai apėmė visą dainavių genties gyventą kraštą, daug didesnę negu šiandieninė..... Teigiama, kad tai buvo viena iš kelių jotvingių žemių. Pirmą kartą ji kaip „terra Deynowe“ (Dainavos žemė) paminėta 1253 m. karaliaus Mindaugo donaciniame akte Livonijos kryžiuočiams. Dažnai lenkų, rytų slavų, Voluinės gyventojų ir kryžiuočių puldinėjami jotvingiai nusilpo ir ėmė nykti, todėl XII–XIII a. Dainava buvo įjungta į LDK sudėtį, tai nulėmė dainavių genties sulietuvėjimą. Daugelis tyrinėtojų pripažįsta, kad etninėje kultūroje galima rasti ne taip jau mažai dainavių (jotvingių) kultūrinio paveldo bruožų, kurie aiškiai pastebimi ir dabartinėje savimonėje. pagal gyvenamosios ypatumus, tradicinės kultūros bruožus, charakterio savybes skirstomi į šilų, laukų ir Užnemunės Išskirtiniais bruožais pasižymi ir Dieveniškų, Švenčionių bei kitų arealų, kurie gyvena ne dainavių teritorijoje, o istorinio Lietuvos valstybės branduolio žemėse.

Pirmą kartą vardas paminėtas Petro Dusburgiečio Prūsijos žemės kronikoje, kalbant apie 1294 m. įvykius. Paskui jis ne kartą iškyla kryžiuočių ir Lietuvos XIV a. šaltiniuose, o paskutinį kartą paminėtas 1420 m. Vytauto laiške, kur paaiškinta jo reikšmė (žemė, kuri yra aukščiau nei žemaičių). Jau XIV a. šaltiniuose kaip skiriamoji ir Žemaitijos riba išryškėjo Nevėžis. XVI–XIX a. buvo suvokiama kaip viena iš dviejų tikrosios Lietuvos sudedamųjų dalių, bet vadinta jau ne....., o Lietuva siauresne prasme. Pastaruoju metu išpopuliarėjo archeologo Adolfo Tautavičiaus hipotezė, kad pirminė prasme vadinosi tik Vidurio Lietuvos gyventojai (abipus Nevėžio), tačiau rašytiniais šaltiniais tokia samprata nepagrindžiama. Vienas iš senesnių centrų buvo Kernavė, vėliau valstybės sostinės titulą perėmė Trakai, Vilnius. XIII–XIX a. smarkiai išsiplėtė. Baltų (aisčių) gentinių darinių palikimas ir ankstyvi kultūriniai ryšiai su rytų slavais lėmė šiandieninės savitumą, gyvenamosios ir etninės kultūros įvairovę.

5. III užduotis

Išspręsti kryžiažodį.

2 vagonėliai - už įrašytą patarlę;

1 vagonėlis - Už teisingai surašytus 6-10 žodžių;

0 vagonėlių - 0-5 žodžiai.

Įrašykite klausimų po paveikslėliais atsakymus į lenteles.
Po to raides iš skaičiais pažymėtų langelių perkelti į apatinę lentelę.
Jei teisingai viską padarysite, perskaitysite lietuvių liaudies patarlę apie duoną.

21			24	9
----	--	--	----	---

Valgis, mūsų kraštuose kepamas dar nuo neolito laikų

12		10		4	5
----	--	----	--	---	---

Namo centrinis statinys, kuriame kepavo duoną

		3	1	20	
--	--	---	---	----	--

Medis, kurio džiovintais lapais apklostydavo tešlą, kad ši nepriliptų prie ližės

26		27	29		
----	--	----	----	--	--

Gėrimas, tinkantis gerti ir su duona, ir su pyragu

25		22	23		11
----	--	----	----	--	----

Medis, iš kurio darydavo duonkubilio dugną

	16			6	
--	----	--	--	---	--

Pyrago pagardai

19		15		7	
----	--	----	--	---	--

Jiems nebuvo galima pralįsti pro ližės apačią, kad neatsitiktų nelaimė

	28			14	
--	----	--	--	----	--

Surišti pušų virbai krosniai prieš duonos kepimą iššluoti

18	2		
----	---	--	--

Mentė su kotu duonai šauti į krosnį

		8	10	17	13
--	--	---	----	----	----

Žemieniai javai, iš kurių miltų kepavo duoną

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6	7	8	9	10	11
---	---	---	---	----	----

12	13	14	15
----	----	----	----

16	17	18	19	20
----	----	----	----	----

21	22	23	24	25
----	----	----	----	----

26	27	28	29	30
----	----	----	----	----

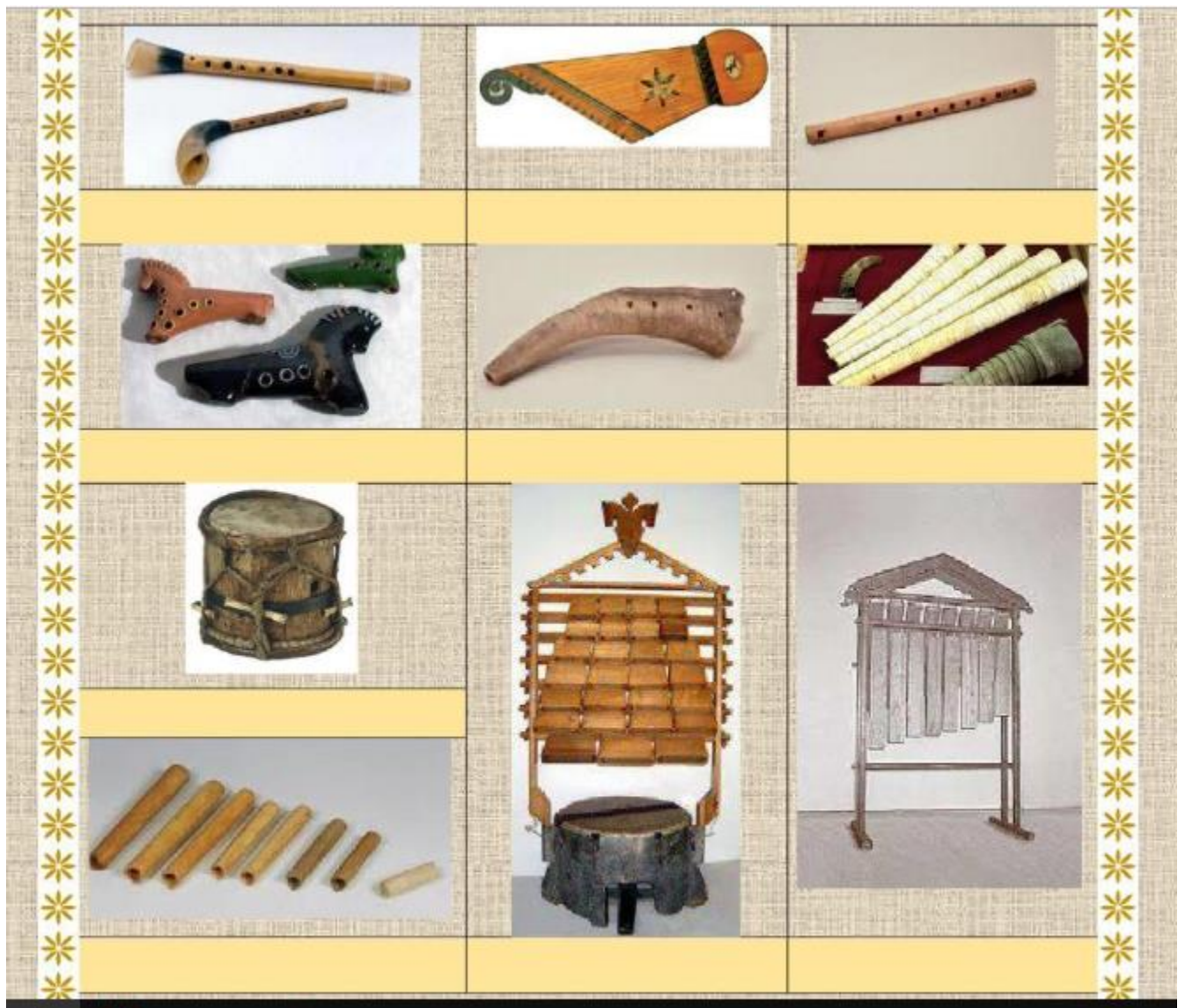
6. IV užduotis

Surašyti instrumentų pavadinimus po paveikslėliais.

2 vagonėliai – 10-8 teisingi atsakymai;

1 vagonėlis -5-7 teisingi atsakymai;

0 vagonėlių – 0-4 teisingi atsakymai.

7. V užduotis

Išklausyti dainų įrašus ir nurodyti regioną.

(!!Atkreipti dėmesį į tarmės ypatumus).

Edukacijoje dainas gyvai pristato mokytoja.

Už kiekvieną teisingą atsakymą – 1 vagonėlis. Maksimumas – 5 vagonėliai.

1 daina

https://www.youtube.com/watch?v=aApYHKWfzgo&ab_channel=Egl%C4%97Ka%C5%A1%C4%97tien%C4%972

2 daina

https://www.youtube.com/watch?v=nTYp7hNN9sU&ab_channel=jeruberaiba

3 daina

https://www.youtube.com/watch?v=blTlm4wNRmw&list=PLrLh0Vet5pcKX9EN5hXH4IYtQrOI-Mfgd&ab_channel=Balticfolk

4 daina

https://www.youtube.com/watch?v=lgDfhXiOYR0&list=PLrLh0Vet5pcKihy-slD5rbGatUqnnV_UG&index=17&ab_channel=EvaldasVy%C4%8Dinas

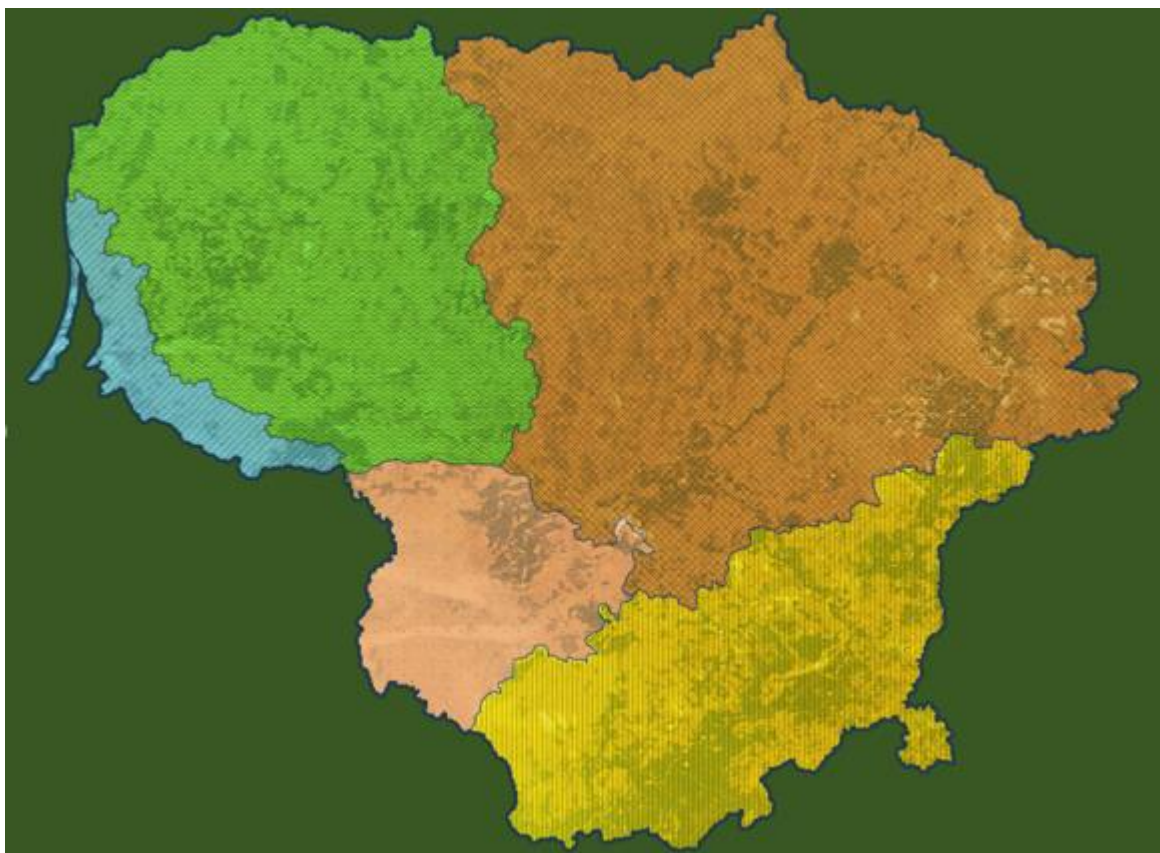
5 daina

https://www.youtube.com/watch?v=oLsgBM6Biog&ab_channel=vaivainthesky

8. VI užduotis

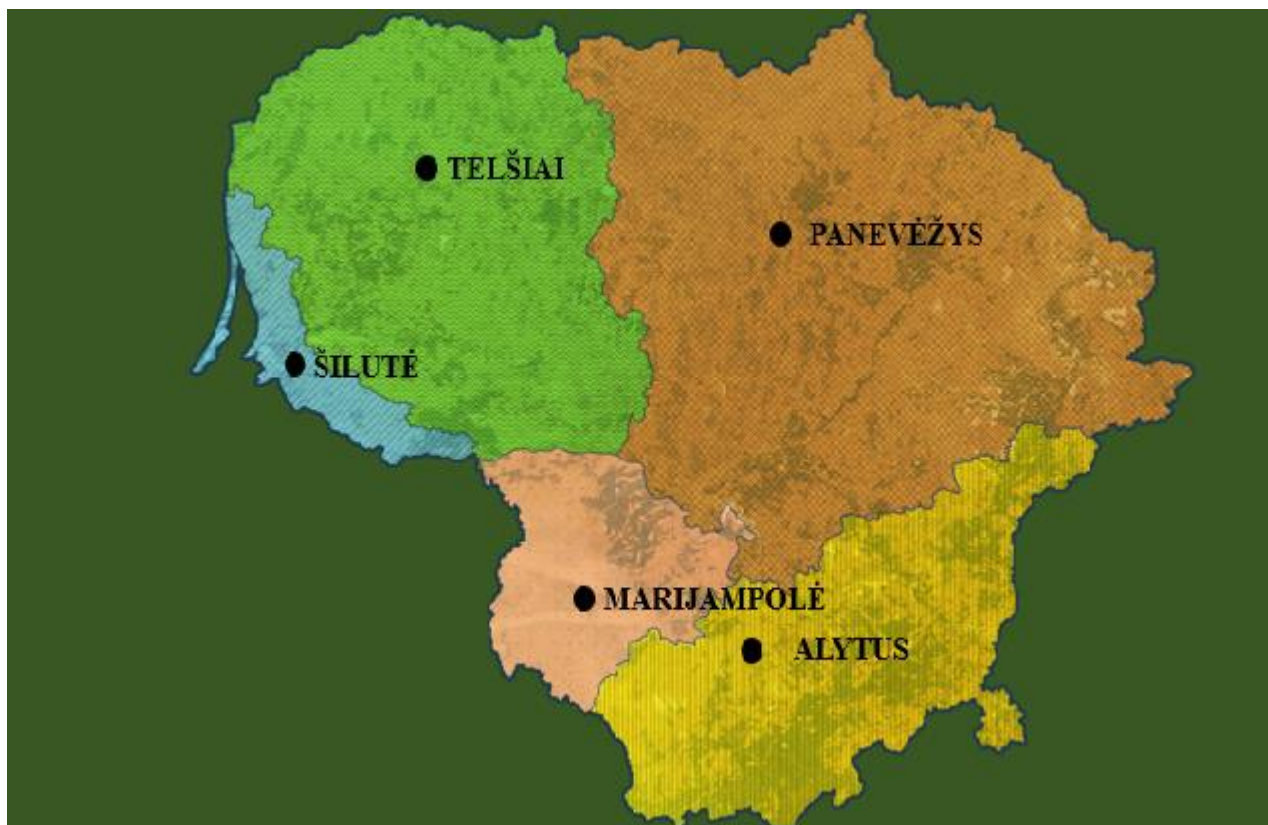
Pažymėti žemėlapyje savo regiono sostinę.

Tradicinėje erdvėje mokiniai žymi sostinę žymekliu/klijuoja lapelius lentoje arba ekrane.

Pasitikrink, ar teisingai pažymėjai?

1 vagonėlis už teisingai pažymėtą sostinę.

9. VII užduotis

Jei išspręsi dar vieną kryžiažodį - pasieksi Klaipėdą ir pabraidžiosi jūroje...

5 vagonėliai – 35-45 teisingų atsakymų;

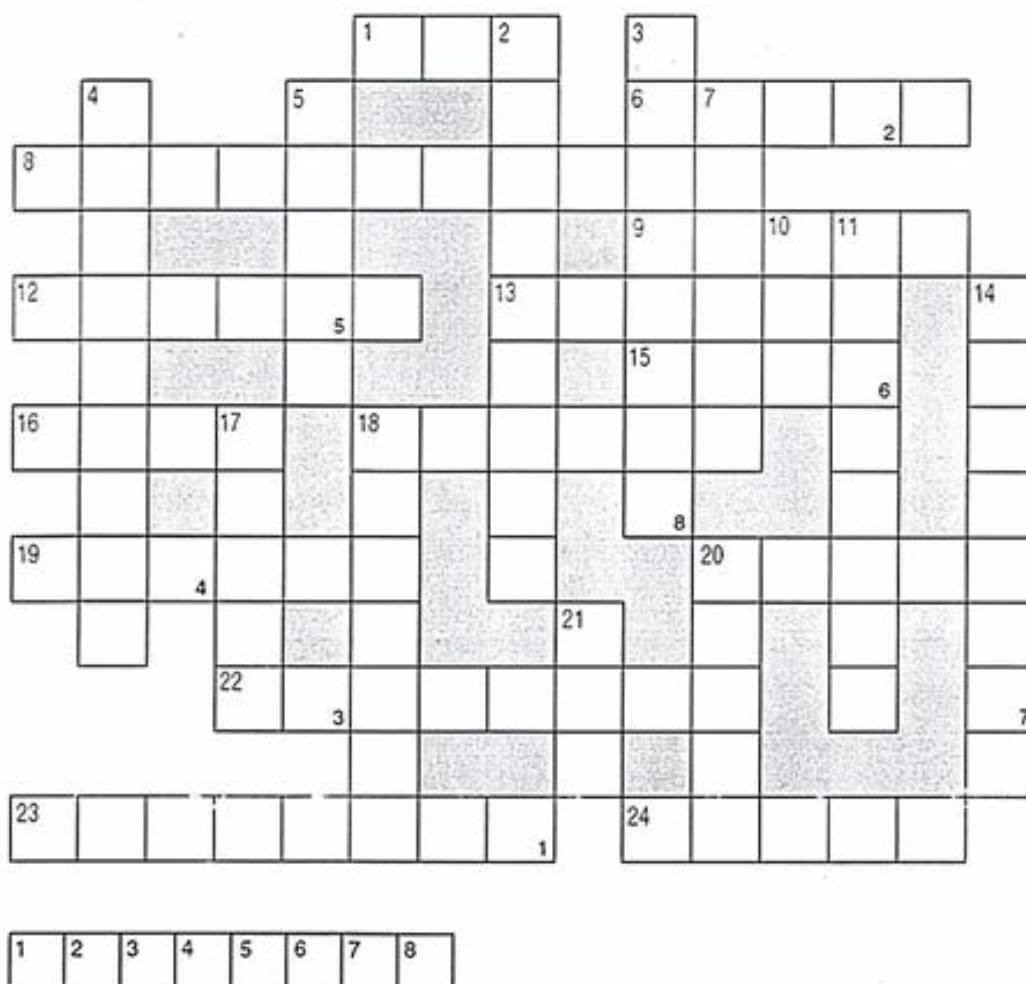
4 vagonėliai – 25-34 teisingi atsakymai;

3 vagonėliai – 20-24 teisingi atsakymai;

2 vagonėliai – 14-19 teisingų atsakymų;

1 vagonėlis – 10-13 teisingų atsakymų.

Išspręskite kryžiažodį. Iš mažais skaičiais pažymėtų langelių išrinkite raides į apatinę lentelę ir gausite atsakymą.

Vertikaliai:

2. Daugiabalsė lietuvių liaudies daina. 3. Vestuvėse – jaunųjų palydovas, pabrolys. 4. Lietuvos etnokultūrinis regionas kairiajame Nemuno krante, apimantis didžiąją Lietuvos Užnemunės dalį. 5. Aukštaitijos miestas. 7. Valgomas dalykas; patiekalas. 10. Varna karksi. 11. Mokslas apie praeitį. 14. Lietuvos auksas. 17. Iš slėgtos varškės darytas pieno produktas. 18. Svaigiai dvokūs nuodingi pelkių augalai. 20. Marčios dovanos, dalijamos per vestuves. 21. Kaimas Prienų rajono vakaruose Naujoji ...

Horizontaliai:

1. Krims dantimis. 6. Avių tvartas. 8. Lietuvos etnografinis regionas. 9. Norėjimas valgyti. 12. Dzūkijos miestas, grybų sostinė. 13. Duonos raugas. 15. Nert, lįst po vandeniu. 16. Dirbamos žemės plotas su priklausiniais. 18. Kaimo žmonių „žadintuvas“. 19. Vandens augalai stipriai kvepiančiais lapais, kuriuos lietuviai naudoja kepdami duoną. 20. Nedidelis žodinis muzikos kūrinys. 22. Iš grietinės gaunami riebalai. 23. Dumplinis muzikinis instrumentas. 24. Dekoratyvinis ir kultūrinis, pluoštinis ir aliejinis augalas.

10. VIII užduotis

Pastatyti stotį Klaipėdoje.

Kiekviena grupė sukuria 3-5 sakinių padėką pasirinktam adresatui: bandų kepėjai, klasės draugui, pavasariui, Saulei, Ugniai, Žemei, Motinai.

Mokinys ar visa grupė paskaito grupės sukurtą kalbą.

11. IX užduotis

Papildoma veikla -rankų miklumas – sudaro galimybę pelnyti taškų.

Žaidimo tikslas – kuo daugiau kartų pataikyti įmesti burbuliuką į mėtyklės „15“ kiaurymę.

1 vagonėlis – 15 taškų;

2 vagonėliai – 30 taškų;

3 vagonėliai – 45 taškai;

4 vagonėliai – 60 taškų;

5 vagonėliai – 75 taškai.

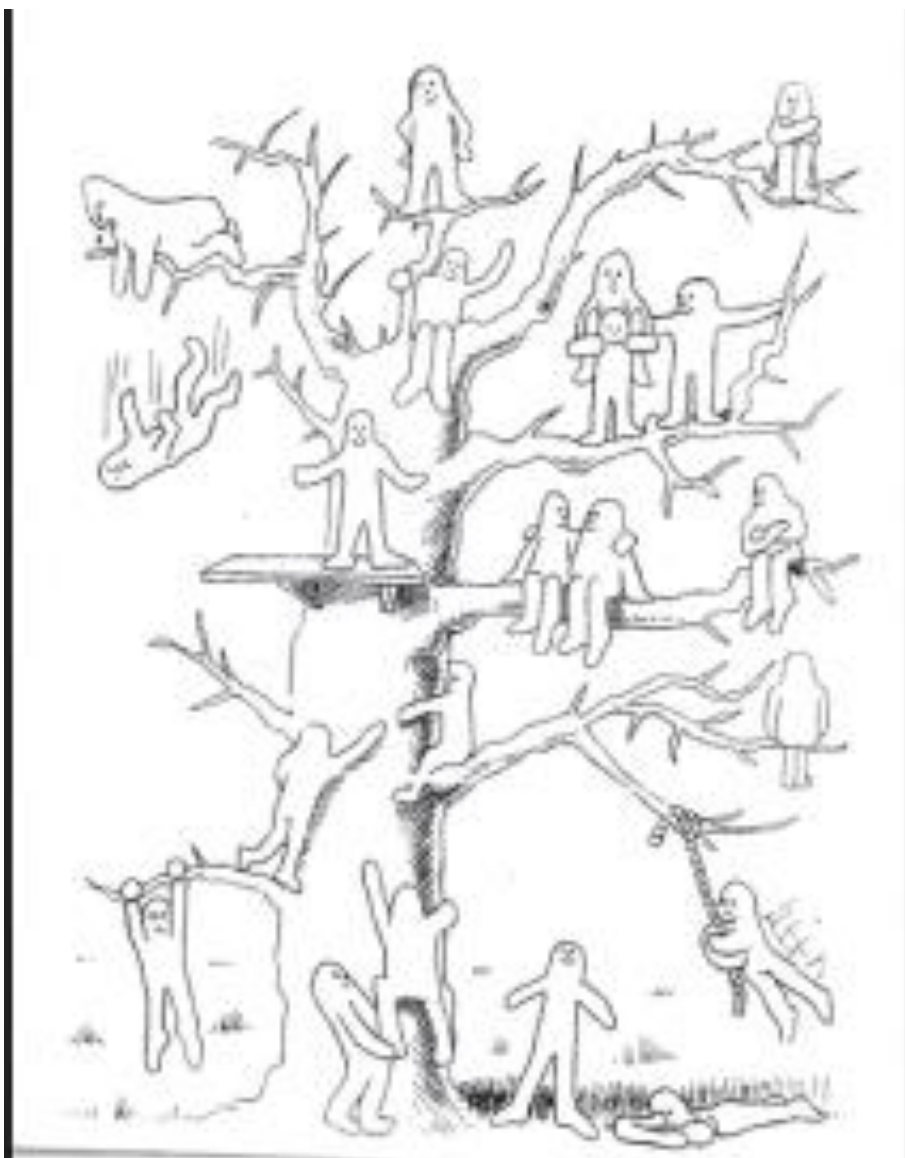

12. X užduotis

Refleksija

Žaidimas baigėsi ir liko tik vienas klausimas...

„Kuris iš šių žmogučių šiandien AŠ esu čia?“

Vertinimas

Pamokos/edukacijos pradžioje mokiniai supažindinami su vertinimo kriterijais, kurie pateikti prie kiekvienos užduoties. Įsivertinę savo žaidimą, po kiekvienos atliktos užduoties jau suskaičiavę taškus ir „vagonėlius“, jie geba įsivertinti ir parašomas pažymys..

Apibendrinimas

Turime pripažinti, kad šiame vis labiau globalėjančiame pasaulyje mokiniams etnokultūra, senosios lietuvių dainos, amatai, instrumentai, tarmių ypatumai, smulkioji tautosaka ne itin pažįstama sritis, o dažnai ir nelabai patraukli. Mūsų, mokytojų, tikslas ieškoti būdų/metodų, kaip priartinti jaunąją kartą prie etnokultūros, parodyti visą jos žavesį.

Jei šis žaidimo metodas nors vienam mokiniui padės suprasti, kokius turtus - materialius ir nematerialius - mes turime, ugdys skaitymo ir matematinio mąstymo gebėjimus - vadinasi tikslas pasiektas.

Įdėjų šaltiniai:

- Google.com;
- Jūratės Zailskienės sudarytas kryžiažodis;
- Žaidimas „Ticket To Ride“;
- Youtube.com.